

MEESTER, Johan de (Rotterdam 24 juni 1897 – Amsterdam 18 maart 1986).

Groeide op in een artistiek milieu; zijn moeder was kunstschilderes en zijn vader, Johan de Meester (sr.), auteur en journalist. De Meester (sr.) was van 1891 af redacteur van de rubriek "Letteren en Kunst" van de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, waardoor hij een invloedrijke positie bekleedde. Tal van artiesten kwamen over de vloer en dit stimuleerde de interesse van De Meester (jr.) voor literatuur en plastische kunsten. Hij liep school in het Rotterdamse Erasmiaans gymnasium, waar hij les kreeg van de Nederlandse dichter en classicus Jan H. Leopold en waar hij samen met zijn vriend Dick van Veen een toneelgroepje oprichtte. Omdat hij zich vooral interesseerde voor binnenhuisarchitectuur en modern toneeldecor ging hij twee jaar naar de Academie voor Beeldende Kunsten te Rotterdam. Overigens heeft De Meester steeds veel aandacht geschonken aan het totale theater: niet alleen letteren, maar ook schilderkunst, architectuur, dans en

5. M. ANTWERPEN

HET VLAAMSE VOLKSTONEEL

ONDER REGIE VAN JOHAN DE MEESTER JR.

Vrijdag 21 November

LEUVEN

Prijzen der Plaatsen :

Loge 6 fr.
Zetels 5 fr.
Parterre 4 fr.
Stalle 3 fr.
Wandelgang 3 fr.
Balkon 2 fr.
Gaanderij 1 fr.

Dooren : 7,30 uur.

SPELEIDER :
JOHAN DE MEESTER

PALACE

Prijzen der Plaatsen :

Loge 6 fr.
Zetels 5 fr.
Parterre 4 fr.
Stalle 3 fr.
Wandelgang 3 fr.
Balkon 2 fr.
Gaanderij 1 fr.

Begin : 8 uur.

MARIEKEN VAN NYMEGEN

Mirakelspel

De lokatie is open Donderdag 20 en Vrijdag 21 van 10,30 tot 1 u. en van 3 tot 7 u.

Leuven : De Vlaamse Drukkerij, Minderbroedersstraat, 22.

Affiche uit 1924. Na het vertrek van Oscar de Gruyter bij Het Vlaamsche Volkstoneel werd Johan de Meester in april 1924 door Wies Moens tot nieuw artistiek leider aangesteld. (KADOC)

muziek betrok hij bij het toneelgebeuren. In 1918 sloot hij zich als leerling-acteur en -decorateur aan bij het gezelschap van Willem Royaards. Na een tijd kon hij zich niet meer vinden in de dogmatische en overheersende aanpak van Royaards en stapte hij in 1920 over naar het gezelschap van Eduard Verkade, die zijn acteurs totaal vrij liet. De Meester raakte steeds meer onder de indruk van het Duits expressionistisch theater en wanneer de Delftse studentoneelclub hem in 1923 vroeg om het expressionistische stuk *De Torenbestormer* van Herman Teirlinck te regisseren, greep hij deze kans. Door dit eerste regiewerk kwam hij in contact met Wies Moens, de secretaris van Het Vlaamsche Volkstoneel (VVT). Toen Oscar de Gruyter zijn VVT overliet aan een katholieke groep rond Frans Delbeke vroeg Moens hem in april 1924 om de nieuwe artistieke leider te worden. De Meester aanvaardde meteen. Zijn komst werd door sommigen bekritiseerd. Enerzijds klaagde het radicale Vlaams-nationalistische, Groot-Nederlandse weekblad *Vlaanderen* (1922-1933) hem als niet-Vlaams-nationalist en niet-katholiek aan. Anderzijds namen Nederlandse collega's zijn bereidheid om theater in dienst te stellen van politiek op de korrel. Zijn eerste stuk voor het VVT, *Marieke van Nijmegen*, was een succes, maar daarna ging het bergaf. Een conflict binnen het VVT tussen de 'Gruyterianen' en de nieuwko-

mers groeide. Moens nam ontslag ten voordele van Jan Boon, die de kant van De Meester had gekozen. Samen opteerden ze voor een prestigieuze politiek met als hoogtepunten de opvoeringen van *Lucifer en Tijn* in Parijs (1927) en de opvoering van *De Geschiedenis van de soldaat* voor het koninklijk hof te Laken (1929). De Meester stelde in zijn creaties het spel en het ritme centraal ten nadele van het woord. Hij was een vernieuwer die Vlaamse auteurs aanzette volksdrama te schrijven en musici, schilders en bouwmeesters betrok bij het theater. Met de acteurs van het VVT was de relatie vaak gespannen. Over zijn opdracht zei hij tijdens een interview met *De Standaard* in 1929: "Ik had in Vlaanderen een opdracht. Het Vlaamsche Volkstoneel bestond, het had idealen, ik had het voort te zetten. Het is door en door onwaar dat ik uit een of ander snobisme 'moderne' stijl in Vlaanderen wilde brengen of een 'kunst' voor de 'gemeenschap' wilde brengen. Die gemeenschap, het levende Vlaanderen bestond, die stijl leefde: ik heb ze uitgewerkt en doorgezet." In 1929 voelde De Meester dat zijn mogelijkheden binnen het VVT waren uitgeput en hij ruilde Vlaanderen in voor de Stadschouwburg van Amsterdam. Daarna regisseerde hij bij verscheidene Nederlandse gezelschappen. Van 1935 tot 1938 was hij scenarioschrijver en decorontwerper bij Tobis-Klangfilm in Berlijn en Korda's London Film in Londen. Van 1938 tot 1947 was hij actief bij het Residentie Toneel, van 1947 tot 1950 bij Comedia. Van de oprichting van de Nederlandse Komedie in 1950 af was hij mededirecteur van dit theater, vanaf 1962 van de Nieuwe Komedie. Daarnaast regisseerde hij in Zuid-Afrika (1955) en in Amerika (1965) en werkte hij voor de Nederlandse en Vlaamse televisie. Na 1929 paste De Meester zijn regiestijl aan de heersende mentaliteit aan en deed hij zijn activiteit binnen de VVT als een jeugdzonde af.

LITERATUUR: N. Seghers, *Johan de Meester jr., overzicht van leven en werk*, RUG, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, 1988; – G. Opsomer, *Het Vlaamsche Volkstoneel (1924-1929). Gezelschap, discours en mise en scene als dimensies van een contextuele theaterhistoriografie*, KUL, onuitgegeven doctoraatsverhandeling, 1992.

BERNARD VAN CAUSENBROECK